

ΑΡΧΗ 1ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

**ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ΄ ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΕΤΑΡΤΗ 30 ΜΑΪΟΥ 2012
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)
ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ**

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α.** Φεντερασιόν
- β.** Πεδινοί
- γ.** Εθνικό Κόμμα (Κ. Μαυρομιχάλη).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α.** Στον ελληνικό χώρο το πρόβλημα της έγγκειας ιδιοκτησίας γνώρισε τις εντάσεις που παρατηρήθηκαν και σε άλλα ευρωπαϊκά κράτη.
- β.** Ο βασιλιάς Κωνσταντίνος Α΄ το 1915 προκάλεσε δύο φορές την παραίτηση της κυβέρνησης Βενιζέλου.
- γ.** Η αστική στέγαση των προσφύγων που κατέφυγαν στην Ελλάδα μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή (1922) συνάντησε περισσότερα εμπόδια από την αγροτική.
- δ.** Ο παλαίμαχος κρητικός πολιτικός Ι. Σφακιανάκης κάλεσε τον λαό σε καθολική συμπαράσταση προς τους επαναστάτες του Θερίσου (21 Μαρτίου 1905).
- ε.** Η πολιτική των νεοτουρκικών κυβερνήσεων έναντι των Ελλήνων βρισκόταν σε πλήρη συμφωνία με τις εξαγγελίες του προέδρου των ΗΠΑ Ουίλσον.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Ποιες ήταν οι πολιτικές εξελίξεις στο Κρητικό Ζήτημα μετά τη συμφωνία στις Μουρνιές (2 Νοεμβρίου 1905) και έως την ανάληψη της Ύπατης Αρμοστείας της Κρήτης από τον Αλέξανδρο Ζαΐμη;

Μονάδες 13

ΘΕΜΑ Β2

Ποια πλεονεκτήματα, που επέτρεπαν μια θετική οικονομική πορεία, εξασφάλισε η Ελλάδα στη διάρκεια του Μεσοπολέμου (1919-1939);

Μονάδες 12

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται παρακάτω, να αναφερθείτε στο περιεχόμενο του Συντάγματος του 1844 σχετικά με:

- α) τα θεμελιώδη δικαιώματα των πολιτών (μονάδες 4)
- β) το δικαίωμα της ψηφοφορίας και την εκλογική διαδικασία (μονάδες 9)
- γ) την κατανομή των εξουσιών (μονάδες 12).

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Ὁ Ἐκλογικὸς Νόμος καθιέρωνε τὴν ἐκλογὴ τῶν βουλευτῶν μὲ πλειοψηφικὸ σύστημα δύο γύρων, ποὺ θὰ διεξαγόταν μὲ ἄμεση, σχεδὸν καθολικὴ, καὶ μυστικὴ ψηφοφορία. Δικαίωμα ψήφου δινόταν στοὺς πολίτες (ἄρρενες) ἡλικίας 25 ἐτῶν συμπληρωμένων, «ἔχοντας προσέτι ἰδιοκτησίαν τινὰ ἐντὸς τῆς ἐπαρχίας, ὅπου ἔχουσι τὴν πολιτικὴν διαμονήν των, ἢ ἔξασκοῦντας ἐν αὐτῇ ὅποιονδήποτε ἐπάγγελμα, ἢ ἀνεξάρτητον ἐπιτήδευμα». Ἐξαιροῦνταν «α) Οἱ διατελοῦντες ὑπὸ ἀνάκρισιν ἐπὶ κακουργήματι, β) Οἱ προσκαίρως ἢ διὰ παντὸς στερηθέντες κατὰ συνέπειαν δικαστικῆς ἀποφάσεως τοῦ δικαιώματος τοῦ ψηφοφορεῖν, γ) Οἱ στερούμενοι τῆς ἐλευθέρας διαχειρίσεως τῆς περιουσίας των».

Ν. Διαμαντοῦρος, *Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους*, τ. ΙΓ΄: Νεώτερος Ἑλληνισμὸς ἀπὸ 1833 ὥς 1881, Αθήνα: Εκδοτικὴ Αθηνῶν, ²2000, σ.112.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Ο Βασιλιάς δεν ήταν μόνον ο ανώτατος άρχοντας, ο αρχηγός του κράτους αλλά και το ανώτατο και κυρίαρχο όργανο του κράτους, αποδεχόταν δηλαδή μόνον εκείνους

τους περιορισμούς της εξουσίας του, που είχαν διατυπωθεί ρητώς στο Σύνταγμα.

Η μοναρχική πηγή της εξουσίας προέκυπτε και από το ίδιο το συνταγματικό κείμενο, που αναγνώριζε το πρόσωπο του Βασιλιά ως ιερό και απαραβίαστο αλλά και από την πρόβλεψη ότι η δικαιοσύνη πηγάζει από το Βασιλιά και απονέμεται εν ονόματί του. Η μοναρχία ήταν όμως περιορισμένη μέσα στα όρια που έθετε η ίδια με το παραχωρημένο Σύνταγμα.

Το Σύνταγμα του 1844 εισήγαγε την αρχή της διάκρισης των εξουσιών. [...] Η νομοθετική πρωτοβουλία και το δικαίωμα της κυρώσεως των νόμων ανήκε στο Βασιλιά. Με το διορισμό των μελών της Γερουσίας και της διάλυσης, χωρίς περιορισμό, της Βουλής, ο Βασιλιάς συγκέντρωνε εκτεταμένες αρμοδιότητες.

Η. Μαυρομούστακου, Πολιτικοί Θεσμοί και Διοικητική Οργάνωση, στο: *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού, 1770-2000*, 4^{ος} τόμος: *Το Ελληνικό Κράτος, 1833-1871, Η Εθνική Εστία και ο Ελληνισμός της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2003, σ.43.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Περί συντάξεως της Πολιτείας

Άρθρον 15. Η νομοθετική εξουσία ενεργείται συνάμα υπό του Βασιλέως, της Βουλής και της Γερουσίας.

Άρθρον 20. Η εκτελεστική εξουσία ανήκει εις τον Βασιλέα, ενεργείται δε διά των παρ' αυτού διοριζομένων υπευθύνων Υπουργών.

Άρθρον 21. Η δικαστική εξουσία ενεργείται διά των δικαστηρίων, αι δε δικαστικάί αποφάσεις εκτελούνται εν ονόματι του Βασιλέως.

Περί της Βουλής

Άρθρον 59. Η Βουλή σύγκειται εκ Βουλευτών, εκλεγομένων των εχόντων δικαίωμα προς τούτο πολιτών, κατά τον περί εκλογής Νόμον.

Α. Σβώλος, *Τα Ελληνικά Συντάγματα*, σσ. 153, 155, 161 (Στο: *Αξιολόγηση των μαθητών στο μάθημα: «Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας»*, τεύχ. 1^ο, Αθήνα: ΥΠ.Ε.Π.Θ.-Κ.Ε.Ε., 1999, σ. 197).

ΘΕΜΑ Δ1

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από το κείμενο και τον πίνακα που σας δίνονται παρακάτω, να εξηγήσετε για ποιους λόγους η ΕΑΠ, κατά την αποκατάσταση των προσφύγων, έδωσε το βάρος στη γεωργία και προτεραιότητα στην εγκατάσταση των προσφύγων στη Μακεδονία και τη Δυτική Θράκη.

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

[...] Σε καμία χώρα δεν μπορούσε να αποκλειστεί η πιθανότητα εσωτερικών ταραχών. Οι πρόσφυγες διεκδικούσαν όλο και περισσότερα, ιδιαίτερα εκείνοι που ζούσαν στις πόλεις και ήταν σε θέση να κάνουν την οργή τους αισθητή διαδηλώνοντας στους δρόμους. Η όλη προσπάθεια εγκατάστασης των προσφύγων στην Ελλάδα έχει πολλές φορές κατηγορηθεί για «προκατάληψη υπέρ των αγροτών» και για το γεγονός ότι σε μία επταετία εντατικής λειτουργίας [της ΕΑΠ] διατέθηκαν μόνο δύο εκατομμύρια στεργλίνες για τα στεγαστικά προγράμματα των πόλεων, ενώ για τα προγράμματα της υπαίθρου διατέθηκαν 10,5 εκατομμύρια.

Είναι αλήθεια ότι υπήρχαν κοινωνικοί, πολιτικοί και στρατηγικοί λόγοι για την εγκατάσταση των προσφύγων κυρίως στα εδάφη της βόρειας Ελλάδας. Οι πόλεις και οι κωμοπόλεις ήταν ήδη υπερπλήρεις, ανθυγιεινές και κινδύνευαν να μετατραπούν σε εστίες πολιτικής και κοινωνικής αναταραχής. Δεν υπήρχε απλός τρόπος να βρεθεί εργασία για τους πρόσφυγες των αστικών κέντρων χωρίς να δημιουργηθεί δυσφορία στον υπάρχοντα πληθυσμό. Οι αγροτικές περιοχές στο βορρά, αντίθετα, ήταν σχετικά έρημες ακόμα και πριν την έξοδο των μουσουλμάνων. Μετά την έξοδο, η κυβέρνηση συνειδητοποίησε τη στρατηγική ανάγκη να εποίκισει το συντομότερο αυτά τα εδάφη με αγρότες που [...] αποτελούσαν πολύτιμο προμαχώνα στις τυχόν βλέψεις των Σλάβων για την βόρεια Ελλάδα. Όσο πιο

ΑΡΧΗ 5ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

γρήγορα πήγαιναν να εγκατασταθούν στα εδάφη της ελληνικής Μακεδονίας τόσο το καλύτερο.

Br. Clark, *Δυο φορές ξένος: Οι μαζικές απελάσεις που διαμόρφωσαν τη σύγχρονη Ελλάδα και Τουρκία*, μετ. Β. Ποταμιάνου, Αθήνα: Ποταμός, 2007, σ. 243

ΠΙΝΑΚΑΣ

Κατανομή των προσφύγων κατά γεωγραφικό διαμέρισμα (1928)

ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Μακεδονία	638253	52.2%
Στερεά Ελλάδα	306193	25.1%
Δυτ. Θράκη	107607	8.8%
Νησιά Ανατ. Αιγαίου	56613	4.6%
Θεσσαλία	34659	2.8%
Κρήτη	33900	2.8%
Πελοπόννησος	28362	2.3%
Ήπειρος	8179	0.7%
Κυκλάδες	4782	0.4%
Ιόνια Νησιά	3301	0.3%
ΣΥΝΟΛΟ	1221849	100%

Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας, Γ΄ Τάξη Γενικού Λυκείου (Θεωρητική Κατεύθυνση), Αθήνα: ΟΕΔΒ, 2010, σ. 155.

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). Να μην αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Δεν επιτρέπεται να γράψετε καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 10.30 π.μ.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΑΡΧΗ 1ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Α΄ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

**ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Α΄ ΤΑΞΗΣ
ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΕΤΑΡΤΗ 30 ΜΑΪΟΥ 2012
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)
ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ**

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α.** Α΄ Πανελλήνιο Συνέδριο [Ποντίων] (1917)
- β.** Πεδινοί
- γ.** Εθνικό Κόμμα (Κ. Μαυρομιχάλη).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α.** Ο Δηλιγιάννης θεωρούσε το κράτος ως μοχλό της οικονομικής ανάπτυξης και επιδίωκε τον εκσυγχρονισμό του με κάθε τρόπο.
- β.** Ο βασιλιάς Κωνσταντίνος Α΄ το 1915 προκάλεσε δύο φορές την παραίτηση της κυβέρνησης Βενιζέλου.
- γ.** Η αστική στέγαση των προσφύγων που κατέφυγαν στην Ελλάδα μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή (1922) συνάντησε περισσότερα εμπόδια από την αγροτική.
- δ.** Ο παλαίμαχος κρητικός πολιτικός Ι. Σφακιανάκης κάλεσε τον λαό σε καθολική συμπαράσταση προς τους επαναστάτες του Θερίσου (21 Μαρτίου 1905).
- ε.** Η πολιτική των νεοτουρκικών κυβερνήσεων έναντι των Ελλήνων βρισκόταν σε πλήρη συμφωνία με τις εξαγγελίες του προέδρου των ΗΠΑ Ουίλσον.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Ποιες ήταν οι πολιτικές εξελίξεις στο Κρητικό Ζήτημα μετά τη συμφωνία στις Μουρνιές (Νοέμβριος 1905) και έως την ανάληψη της Ύπατης Αρμοστείας της Κρήτης από τον Αλέξανδρο Ζαΐμη;

Μονάδες 13

ΘΕΜΑ Β2

Τι προέβλεπε η ελληνοτουρκική Σύμβαση ανταλλαγής πληθυσμών της 30^{ης} Ιανουαρίου 1923;

Μονάδες 12

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται παρακάτω, να αναφερθείτε στο περιεχόμενο του Συντάγματος του 1844 σχετικά με:

- α) τα θεμελιώδη δικαιώματα των πολιτών (μονάδες 4)
- β) το δικαίωμα της ψηφοφορίας και την εκλογική διαδικασία (μονάδες 9)
- γ) την κατανομή των εξουσιών (μονάδες 12).

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Ὁ Ἐκλογικὸς Νόμος καθιέρωνε τὴν ἐκλογὴ τῶν βουλευτῶν μὲ πλειοψηφικὸ σύστημα δύο γύρων, ποὺ θὰ διεξαγόταν μὲ ἄμεση, σχεδὸν καθολικὴ, καὶ μυστικὴ ψηφοφορία. Δικαίωμα ψήφου δινόταν στοὺς πολίτες (ἄρρενες) ἡλικίας 25 ἐτῶν συμπληρωμένων, «ἔχοντας προσέτι ἰδιοκτησίαν τινὰ ἐντὸς τῆς ἐπαρχίας, ὅπου ἔχουσι τὴν πολιτικὴν διαμονήν των, ἢ ἐξασκοῦντας ἐν αὐτῇ ὅποιονδήποτε ἐπάγγελμα, ἢ ἀνεξάρτητον ἐπιτήδευμα». Ἐξαιροῦνταν «α) Οἱ διατελοῦντες ὑπὸ ἀνάκρισιν ἐπὶ κακουργήματι, β) Οἱ προσκαίρως ἢ διὰ παντὸς στερηθέντες κατὰ συνέπειαν δικαστικῆς ἀποφάσεως τοῦ δικαιώματος τοῦ ψηφοφορεῖν, γ) Οἱ στερούμενοι τῆς ἐλευθέρας διαχειρίσεως τῆς περιουσίας των».

Ν. Διαμαντοῦρος, *Ιστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους*, τ. ΙΓ': Νεώτερος Ἑλληνισμὸς ἀπὸ 1833 ὥς 1881, Αθήνα: Εκδοτικὴ Αθηνῶν, ²2000, σ.112.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Ο Βασιλιάς δεν ήταν μόνον ο ανώτατος άρχοντας, ο αρχηγός του κράτους αλλά και το ανώτατο και κυρίαρχο όργανο του κράτους, αποδεχόταν δηλαδή μόνον εκείνους τους περιορισμούς της εξουσίας του, που είχαν διατυπωθεί ρητώς στο Σύνταγμα.

Η μοναρχική πηγή της εξουσίας προέκυπτε και από το ίδιο το συνταγματικό κείμενο, που αναγνώριζε το πρόσωπο του Βασιλιά ως ιερό και απαραβίαστο αλλά και από την πρόβλεψη ότι η δικαιοσύνη πηγάζει από το Βασιλιά και απονέμεται εν ονόματί του. Η μοναρχία ήταν όμως περιορισμένη μέσα στα όρια που έθετε η ίδια με το παραχωρημένο Σύνταγμα.

Το Σύνταγμα του 1844 εισήγαγε την αρχή της διάκρισης των εξουσιών. [...] Η νομοθετική πρωτοβουλία και το δικαίωμα της κυρώσεως των νόμων ανήκε στο Βασιλιά. Με το διορισμό των μελών της Γερουσίας και της διάλυσης, χωρίς περιορισμό, της Βουλής, ο Βασιλιάς συγκέντρωνε εκτεταμένες αρμοδιότητες.

Η. Μαυρομούστακου, Πολιτικοί Θεσμοί και Διοικητική Οργάνωση, στο: *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού, 1770-2000*, 4^{ος} τόμος: *Το Ελληνικό Κράτος, 1833-1871, Η Εθνική Εστία και ο Ελληνισμός της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2003, σ.43.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Περί συντάξεως της Πολιτείας

Άρθρον 15. Η νομοθετική εξουσία ενεργείται συνάμα υπό του Βασιλέως, της Βουλής και της Γερουσίας.

Άρθρον 20. Η εκτελεστική εξουσία ανήκει εις τον Βασιλέα, ενεργείται δε διά των παρ' αυτού διοριζομένων υπευθύνων Υπουργών.

Άρθρον 21. Η δικαστική εξουσία ενεργείται διά των δικαστηρίων, αι δε δικαστικά αποφάσεις εκτελούνται εν ονόματι του Βασιλέως.

Περί της Βουλής

Άρθρον 59. Η Βουλή σύγκειται εκ Βουλευτών, εκλεγομένων των εχόντων δικαίωμα προς τούτο πολιτών, κατά τον περί εκλογής Νόμον.

Α. Σβώλος, *Τα Ελληνικά Συντάγματα*, σσ. 153, 155, 161 (Στο: *Αξιολόγηση των μαθητών στο μάθημα: «Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας»*, τεύχ. 1^ο, Αθήνα: ΥΠ.Ε.Π.Θ.-Κ.Ε.Ε., 1999, σ. 197).

ΘΕΜΑ Δ1

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από το κείμενο και τον πίνακα που σας δίνονται παρακάτω, να εξηγήσετε για ποιους λόγους η ΕΑΠ, κατά την αποκατάσταση των προσφύγων, έδωσε το βάρος στη γεωργία και προτεραιότητα στην εγκατάσταση των προσφύγων στη Μακεδονία και τη Δυτική Θράκη.

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ

[...] Σε καμία χώρα δεν μπορούσε να αποκλειστεί η πιθανότητα εσωτερικών ταραχών. Οι πρόσφυγες διεκδικούσαν όλο και περισσότερα, ιδιαίτερα εκείνοι που ζούσαν στις πόλεις και ήταν σε θέση να κάνουν την οργή τους αισθητή διαδηλώνοντας στους δρόμους. Η όλη προσπάθεια εγκατάστασης των προσφύγων στην Ελλάδα έχει πολλές φορές κατηγορηθεί για «προκατάληψη υπέρ των αγροτών» και για το γεγονός ότι σε μία επταετία εντατικής λειτουργίας [της ΕΑΠ] διατέθηκαν μόνο δύο εκατομμύρια στέρλινες για τα στεγαστικά προγράμματα των πόλεων, ενώ για τα προγράμματα της υπαίθρου διατέθηκαν 10,5 εκατομμύρια.

Είναι αλήθεια ότι υπήρχαν κοινωνικοί, πολιτικοί και στρατηγικοί λόγοι για την εγκατάσταση των προσφύγων κυρίως στα εδάφη της βόρειας Ελλάδας. Οι πόλεις και οι κωμοπόλεις ήταν ήδη υπερπλήρεις, ανθυγιεινές και κινδύνευαν να μετατραπούν σε εστίες πολιτικής και κοινωνικής αναταραχής. Δεν υπήρχε απλός τρόπος να βρεθεί εργασία για τους πρόσφυγες των αστικών κέντρων χωρίς να δημιουργηθεί δυσφορία στον υπάρχοντα πληθυσμό. Οι αγροτικές περιοχές στο βορρά, αντίθετα, ήταν σχετικά έρημες ακόμα και πριν την έξοδο των μουσουλμάνων. Μετά την έξοδο, η κυβέρνηση συνειδητοποίησε τη στρατηγική ανάγκη να εποίκισει το συντομότερο αυτά τα εδάφη με αγρότες που [...] αποτελούσαν πολύτιμο προμαχώνα στις τυχόν βλέψεις των Σλάβων για την βόρεια Ελλάδα. Όσο πιο γρήγορα

ΑΡΧΗ 5ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Δ΄ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

πήγαιναν να εγκατασταθούν στα εδάφη της ελληνικής Μακεδονίας τόσο το καλύτερο.

Br. Clark, Δυο φορές ξένος: Οι μαζικές απελάσεις που διαμόρφωσαν τη σύγχρονη Ελλάδα και Τουρκία, μετ. Β. Ποταμιάνου, Αθήνα: Ποταμός, 2007, σ. 243

ΠΙΝΑΚΑΣ

Κατανομή των προσφύγων κατά γεωγραφικό διαμέρισμα (1928)

ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Μακεδονία	638253	52.2%
Στερεά Ελλάδα	306193	25.1%
Δυτ. Θράκη	107607	8.8%
Νησιά Ανατ. Αιγαίου	56613	4.6%
Θεσσαλία	34659	2.8%
Κρήτη	33900	2.8%
Πελοπόννησος	28362	2.3%
Ήπειρος	8179	0.7%
Κυκλάδες	4782	0.4%
Ιόνια Νησιά	3301	0.3%
ΣΥΝΟΛΟ	1221849	100%

Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας, Γ΄ Τάξη Γενικού Λυκείου (Θεωρητική Κατεύθυνση), Αθήνα: ΟΕΔΒ, 2010, σ. 155.

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε** καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 10.30 π.μ.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΑΡΧΗ 1ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ**

ΔΕΥΤΕΡΑ 18 ΙΟΥΝΙΟΥ 2012

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α.** Ορεινοί
- β.** Οργανικός Νόμος (1900)
- γ.** ΕΑΠ

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να γράψετε στο τετράδιό σας τους αριθμούς της **Στήλης Α** και δίπλα σε κάθε αριθμό ένα από τα γράμματα της **Στήλης Β**, ώστε να προκύπτει η σωστή αντιστοίχιση. Από τη **Στήλη Β** περισσεύουν δύο χρονολογίες.

Στήλη Α	Στήλη Β
1. Γενική Διεύθυνση Ανταλλαγής Πληθυσμών	α. 1682
2. Ίδρυση Σ.Ε.Κ.Ε.	β. 1862
3. Ίδρυση Φροντιστηρίου Τραπεζούντος	γ. 1915
4. Διπλή παραίτηση Βενιζέλου	δ. 1917
5. Συμφωνία Αθηνών	ε. 1918
	στ. 1924
	ζ. 1926

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Να αναφερθείτε στις εξελίξεις που σημειώθηκαν στο Κρητικό Ζήτημα από τις εκλογές του Μαρτίου του 1910 μέχρι και τη συγκρότηση Επαναστατικής Συνέλευσης στην Κρήτη (3 Ιανουαρίου 1912).

Μονάδες 13

ΘΕΜΑ Β2

Να παρουσιάσετε τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης του 1929-32 στο εξωτερικό εμπόριο και στην πολιτική ζωή της Ελλάδας, σε συνδυασμό με τις γενικότερες διεθνείς εξελίξεις.

Μονάδες 12

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα, να αναφερθείτε στη λειτουργία του ελληνικού πολιτικού συστήματος από το 1844 μέχρι το τέλος του Κριμαϊκού Πολέμου (1856), προσδιορίζοντας:

- α) τις εκλογικές πρακτικές και τα χαρακτηριστικά της διακυβέρνησης του Κωλέττη (μονάδες 10),
- β) την πολιτική τακτική του Όθωνα απέναντι στα κόμματα (μονάδες 7) και
- γ) τις επιπτώσεις του Κριμαϊκού Πολέμου στην ελληνική πολιτική ζωή (μονάδες 8).

Μονάδες 25

Κείμενο Α: [Εκλογικές παρατυπίες]

«Προέκειτο να κυρωθώσι φιλικαί εκλογαί; Ευθύς και αι δεινόταται παραβιάσεις παρεσιωπώντο ή εχαρακτηρίζοντο επουσιώδεις παρατυπίαί: και η μεν βία, η στάσις¹ αυτή, απεκαλούντο δικαία άμυνα, η δε αδικία, ακολασία, το ψεύδος, δικαιοσύνη, μετριότης, αλήθεια. Και αυτά αι λέξεις ήλλαξαν σημασίαν: η μεν παραβίασις των καλπών ωνομάσθη συστολή² των σανίδων, αι δε σαπουνοκασέλαι και τα σακκούλια κάλπαι, η λύμανσις³ των σφραγίδων τυχαία σύντριψις, οι συμβολαιογράφοι επί της ψηφοφορίας επιτροπαί και οι απόβλητοι του λαού εκλεκτοί αυτού...».

Νικόλαος Δραγούμης, *Ιστορικά Αναμνήσεις*, τ. 2, Αθήνα 1973, σ. 93, στο: *Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας*, Γ΄ Τάξη Γενικού Λυκείου (Θεωρητική Κατεύθυνση), Αθήνα: ΟΕΔΒ, 2010, σ. 74.

¹ στάσις : ανταρσία

² συστολή : σπάσιμο

³ λύμανσις : φθορά, καταστροφή

Κείμενο Β: [Το Στέμμα και τα κόμματα]

[...]Αναμφίβολα το Στέμμα αναχαίτισε επίσης τη δυνατότητα των κομμάτων να επιτείνουν τη λανθάνουσα εμφύλια διαμάχη που σιγόβραζε πάντα κάτω από την επιφάνεια. Εμποδίζοντας καθένα από τα κόμματα να μονοπωλήσει την εξουσία, μετρίασε κάποιες από τις πικρές εχθρότητες της περιόδου της Επανάστασης. Αποστέρησε εν μέρει τα κόμματα από τη στρατιωτική τους δύναμη με τη διάλυση των ατάκτων και τη δημιουργία στρατιωτικού μηχανισμού βασισμένου στην απόλυτη νομιμοφροσύνη προς το Στέμμα.[...]. Μια και κανένα κόμμα δεν μονοπωλούσε τη διοίκηση, το καθένα ήταν κατά μία έννοια ομάδα αντιπολίτευσης (ακόμη και όταν ήταν πρόσκαιρα το ευνοούμενο κόμμα), και ως ομάδες αντιπολίτευσης, που αντιμάχονταν την κεντρική διοίκηση, τα κόμματα αναγκάστηκαν να χρησιμοποιήσουν συγκεντρωτικές μεθόδους στη δράση τους και συνακόλουθα να αυξήσουν την εσωτερική τους συνοχή.

J. A. Petropoulos, *Πολιτική και Συγκρότηση Κράτους στο Ελληνικό Βασίλειο (1833-43)*, στο: Γ. Β. Δερτιλής - Κ. Κωστής (επιμ.), *Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας (18^{ος} -20^{ος} αι.)*, Αθήνα-Κομοτηνή: Εκδοτικός Οίκος Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1991, σ. 210.

Κείμενο Γ: [Αγγλογαλλική διακοίνωση προς την Ελλάδα]

[...] Σύμπασα η διαγωγή της Ελληνικής Κυβερνήσεως κατά τους τελευταίους αυτούς χρόνους δεν μας επιτρέπει πλέον να θεωρώμεν αυτήν ως ουδετέραν ως προς την Τουρκίαν, μήτε ως φίλην της Γαλλίας και της Μεγάλης Βρετανίας.

[...] Η Ελληνική Κυβέρνησις οφείλει ν' αναμένη τας συνεπείας των ιδίων αυτής πράξεων. Εάν δ' αι συνέπειαι αύται αποβώσιν επικίνδυνοι εις τον Θρόνον και εις την μέλλουσαν ευημερίαν της Ελλάδος, η ευθύνη θα επιπέση επί των Ελλήνων Υπουργών, οίτινες εφάνησαν διατελούντες εν τη αγνοία ή εν τη απρονοησία των αληθών συμφερόντων της χώρας των».

Σπ. Πήλικας, *Απομνημονεύματα*, σ. 176, στο: Β. Σκουλάτος-Ν. Δημακόπουλος-Σ. Κόνδης, *Ιστορία Νεότερη και Σύγχρονη (1789-1909)*, για την Γ΄ Τάξη του Ενιαίου Λυκείου, Αθήνα: ΟΕΔΒ, 2003, σσ. 268-9.

ΘΕΜΑ Δ1

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα, να αναφερθείτε διεξοδικά στην αγροτική αποκατάσταση των προσφύγων (σκοπός, εγκατάσταση, παροχή κλήρου και στέγαση).

Μονάδες 25

Κείμενο Α: [Κατασκευή προσφυγικών κατοικιών]

«Η κατασκευή των κατοικιών έγινε με δύο τρόπους: [...] Στην πρώτη περίπτωση, πολλοί από τους εργολάβους αντιμετώπισαν σοβαρές δυσκολίες, κυρίως στις περιοχές όπου είναι προβληματική η μεταφορά καθώς και η εξεύρεση υλικών και εργατικών χεριών. Παράλληλα η Επιτροπή δεν έχει λόγους να είναι ιδιαίτερα ευχαριστημένη από τις υπηρεσίες των εργολάβων, ιδιαίτερα όταν οι τεχνικοί μας υποχρεώνονται να παραλαμβάνουν εργασία κακής ποιότητας υπό την πίεση των άμεσων αναγκών για τη στέγαση των προσφύγων. Ο δεύτερος τρόπος συνίσταται στην παροχή προς τους πρόσφυγες ξυλείας, κεραμιδιών και καρφιών, υλικών δηλαδή που θα πρέπει να μεταφερθούν από μακριά, καθώς και χρημάτων για την πληρωμή των μαραγκών και των χτιστάδων. Οι πρόσφυγες παρέχουν την ανειδίκευτη εργασία και εκτελούν τις μεταφορές των υλικών. Ένας εργοδηγός επιβλέπει την ποιότητα και την ποσότητα της εργασίας και δίδει προκαταβολές σε χρήμα ή είδος ανάλογα με την σημειούμενη πρόοδο».

Απολογισμός δράσης της ΕΑΠ (1926) για τα τρία πρώτα χρόνια λειτουργίας της, Κοινωνία των Εθνών, *Η εγκατάσταση των προσφύγων στην Ελλάδα*, Αθήνα 1997, σσ. 65-69, στο: *Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας, Γ΄ Τάξης Ενιαίου Λυκείου (Θεωρητική Κατεύθυνση), Βιβλίο του Καθηγητή*, Αθήνα: ΟΕΔΒ, 2001, σ. 80.

Κείμενο Β: [Περιορισμοί στη χρήση προσφυγικών κλήρων]

[...] Από την κατάτμηση των μεγάλων αγροκτημάτων προέκυψε ένας τύπος γεωργικής εκμετάλλευσης που χαρακτηριζόταν από μικρούς διάσπαρτους κλήρους αλλά ισομερώς κατανεμημένους. [...] Η αποκατάσταση των προσφύγων και ακτημόνων συνοδεύτηκε από περιορισμούς

ΑΡΧΗ 5ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

σχετικά με την ελευθερία εκποίησης και κληρονομικής μεταβίβασης των κλήρων που απέβλεπαν στη συγκράτηση των αγροτικών πληθυσμών στην ύπαιθρο και καθιστούσαν πρακτικά αδύνατη τη συγκέντρωση της γης από λίγους μεγαλοκτηματίες. Η καλλιέργεια του κλήρου ήταν αυτοπρόσωπη και έπρεπε να είναι συνεχής για μια 25ετία στην περίπτωση των προσφύγων. Αλλά ακόμη και μετά την εξόφληση των χρεών και την απόκτηση οριστικών τίτλων, δεν μπορούσε να εκποιηθεί παρά ένα τμήμα του και αυτό μόνο σε περίπτωση που ο κλήρος θα υπερέβαινε σε έκταση τα 10 στρέμματα φυτειών ή τα 5 στρέμματα καπνοχώρων.

Ιστορία του Νέου Ελληνισμού, 1770-2000, τόμος 7^{ος}: Ο Μεσοπόλεμος, 1922-1940. Από την Αβασίλευτη Δημοκρατία στη Δικτατορία της 4^{ης} Αυγούστου, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2003, σ. 109.

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε** καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας **μόνο με μπλε ή μαύρο στυλό διαρκείας**.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 18:30.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΤΕΛΟΣ 5ΗΣ ΑΠΟ 5 ΣΕΛΙΔΕΣ

ΑΡΧΗ 1ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ – Α΄ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Α΄ ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΑ 18 ΙΟΥΝΙΟΥ 2012
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)**

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α.** Ορεινοί
- β.** Οργανικός Νόμος (1900)
- γ.** ΕΑΠ

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να γράψετε στο τετράδιό σας τους αριθμούς της **Στήλης Α** και δίπλα σε κάθε αριθμό ένα από τα γράμματα της **Στήλης Β**, ώστε να προκύπτει η σωστή αντιστοίχιση. Από τη **Στήλη Β** περισσεύουν δύο χρονολογίες.

Στήλη Α	Στήλη Β
1. Γενική Διεύθυνση Ανταλλαγής Πληθυσμών	α. 1682
2. Ίδρυση Σ.Ε.Κ.Ε.	β. 1862
3. Ίδρυση Φροντιστηρίου Τραπεζούντος	γ. 1915
4. Διπλή παραίτηση Βενιζέλου	δ. 1917
5. Συμφωνία Αθηνών	ε. 1918
	στ. 1924
	ζ. 1926

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Να αναφερθείτε στις εξελίξεις που σημειώθηκαν στο Κρητικό Ζήτημα από τις εκλογές του Μαρτίου του 1910 μέχρι και τη συγκρότηση Επαναστατικής Συνέλευσης στην Κρήτη (3 Ιανουαρίου 1912).

Μονάδες 13

ΘΕΜΑ Β2

Να αναφερθείτε στον τρόπο, με τον οποίο διοικήθηκε η πόλη της Τραπεζούντας κατά την περίοδο 1916-1918.

Μονάδες 12

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα, να αναφερθείτε στη λειτουργία του ελληνικού πολιτικού συστήματος από το 1844 μέχρι το τέλος του Κριμαϊκού Πολέμου (1856), προσδιορίζοντας:

- α) τις εκλογικές πρακτικές και τα χαρακτηριστικά της διακυβέρνησης του Κωλέττη (μονάδες 10),
- β) την πολιτική τακτική του Όθωνα απέναντι στα κόμματα (μονάδες 7) και
- γ) τις επιπτώσεις του Κριμαϊκού Πολέμου στην ελληνική πολιτική ζωή (μονάδες 8).

Μονάδες 25

Κείμενο Α: [Εκλογικές παρατυπίες]

«Προέκειτο να κυρωθώσι φιλικαί εκλογαί; Ευθύς και αι δεινόταται παραβιάσεις παρεσιωπώντο ή εχαρακτηρίζοντο επουσιώδεις παρατυπίαι: και η μεν βία, η στάσις¹ αυτή, απεκαλούντο δικαία άμυνα, η δε αδικία, ακολασία, το ψεύδος, δικαιοσύνη, μετριότης, αλήθεια. Και αυτά αι λέξεις ήλλαξαν σημασίαν: η μεν παραβίασις των καλπών ωνομάσθη συστολή² των σανίδων, αι δε σαπυνοκασέλαι και τα σακκούλια κάλπαι, η λύμανσις³ των σφραγίδων τυχαία σύντριψις, οι συμβολαιογράφοι επί της ψηφοφορίας επιτροπαί και οι απόβλητοι του λαού εκλεκτοί αυτού...».

Νικόλαος Δραγούμης, *Ιστορικαί Αναμνήσεις*, τ. 2, Αθήνα 1973, σ. 93, στο: *Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας*, Γ΄ Τάξη Γενικού Λυκείου (Θεωρητική Κατεύθυνση), Αθήνα: ΟΕΔΒ, 2010, σ. 74.

¹ στάσις : ανταρσία

² συστολή : σπάσιμο

³ λύμανσις : φθορά, καταστροφή

Κείμενο Β: [Το Στέμμα και τα κόμματα]

[...]Αναμφίβολα το Στέμμα αναχαίτισε επίσης τη δυνατότητα των κομμάτων να επιτείνουν τη λανθάνουσα εμφύλια διαμάχη που σιγόβραζε πάντα κάτω από την επιφάνεια. Εμποδίζοντας καθένα από τα κόμματα να μονοπωλήσει την εξουσία, μετρίασε κάποιες από τις πικρές εχθρότητες της περιόδου της Επανάστασης. Αποστέρησε εν μέρει τα κόμματα από τη στρατιωτική τους δύναμη με τη διάλυση των ατάκτων και τη δημιουργία στρατιωτικού μηχανισμού βασισμένου στην απόλυτη νομιμοφροσύνη προς το Στέμμα.[...] Μια και κανένα κόμμα δεν μονοπωλούσε τη διοίκηση, το καθένα ήταν κατά μία έννοια ομάδα αντιπολίτευσης (ακόμη και όταν ήταν πρόσκαιρα το ευνοούμενο κόμμα), και ως ομάδες αντιπολίτευσης, που αντιμάχονταν την κεντρική διοίκηση, τα κόμματα αναγκάστηκαν να χρησιμοποιήσουν συγκεντρωτικές μεθόδους στη δράση τους και συνακόλουθα να αυξήσουν την εσωτερική τους συνοχή.

J. A. Petropoulos, *Πολιτική και Συγκρότηση Κράτους στο Ελληνικό Βασίλειο (1833-43)*, στο: Γ. Β. Δερετλής - Κ. Κωστής (επιμ.), *Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας (18^{ος} -20^{ος} αι.)*, Αθήνα-Κομοτηνή: Εκδοτικός Οίκος Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1991, σ. 210-11.

Κείμενο Γ: [Αγγλογαλλική διακοίνωση προς την Ελλάδα]

[...] Σύμπασα η διαγωγή της Ελληνικής Κυβερνήσεως κατά τους τελευταίους αυτούς χρόνους δεν μας επιτρέπει πλέον να θεωρώμεν αυτήν ως ουδετέραν ως προς την Τουρκίαν, μήτε ως φίλην της Γαλλίας και της Μεγάλης Βρετανίας.

[...] Η Ελληνική Κυβέρνησις οφείλει ν' αναμένη τας συνεπείας των ιδίων αυτής πράξεων. Εάν δ' αι συνέπειαι αύται αποβώσιν επικίνδυνοι εις τον Θρόνον και εις την μέλλουσαν ευημερίαν της Ελλάδος, η ευθύνη θα επιπέση επί των Ελλήνων Υπουργών, οίτινες εφάνησαν διατελούντες εν τη αγνοία ή εν τη απρονοησία των αληθών συμφερόντων της χώρας των».

Σπ. Πήλικας, *Απομνημονεύματα*, σ. 176, στο: Β. Σκουλάτος-Ν. Δημακόπουλος-Σ. Κόνδης, *Ιστορία Νεότερη και Σύγχρονη (1789-1909)*, για την Γ΄ Τάξη του Ενιαίου Λυκείου, Αθήνα: ΟΕΔΒ, 2003, σσ. 268-9.

ΘΕΜΑ Δ1

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα, να αναφερθείτε διεξοδικά στην αγροτική αποκατάσταση των προσφύγων (σκοπός, εγκατάσταση, παροχή κλήρου και στέγαση).

Μονάδες 25

Κείμενο Α: [Κατασκευή προσφυγικών κατοικιών]

«Η κατασκευή των κατοικιών έγινε με δύο τρόπους: [...] Στην πρώτη περίπτωση, πολλοί από τους εργολάβους αντιμετώπισαν σοβαρές δυσκολίες, κυρίως στις περιοχές όπου είναι προβληματική η μεταφορά καθώς και η εξεύρεση υλικών και εργατικών χεριών. Παράλληλα η Επιτροπή δεν έχει λόγους να είναι ιδιαίτερα ευχαριστημένη από τις υπηρεσίες των εργολάβων, ιδιαίτερα όταν οι τεχνικοί μας υποχρεώνονται να παραλαμβάνουν εργασία κακής ποιότητας υπό την πίεση των άμεσων αναγκών για τη στέγαση των προσφύγων. Ο δεύτερος τρόπος συνίσταται στην παροχή προς τους πρόσφυγες ξυλείας, κεραμιδιών και καρφιών, υλικών δηλαδή που θα πρέπει να μεταφερθούν από μακριά, καθώς και χρημάτων για την πληρωμή των μαραγκών και των χτιστάδων. Οι πρόσφυγες παρέχουν την ανειδίκευτη εργασία και εκτελούν τις μεταφορές των υλικών. Ένας εργοδηγός επιβλέπει την ποιότητα και την ποσότητα της εργασίας και δίδει προκαταβολές σε χρήμα ή είδος ανάλογα με την σημειούμενη πρόοδο».

Απολογισμός δράσης της ΕΑΠ (1926) για τα τρία πρώτα χρόνια λειτουργίας της, Κοινωνία των Εθνών, *Η εγκατάσταση των προσφύγων στην Ελλάδα*, Αθήνα 1997, σσ. 65-69, στο: *Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας, Γ΄ Τάξης Ενιαίου Λυκείου (Θεωρητική Κατεύθυνση)*, Βιβλίο του Καθηγητή, Αθήνα: ΟΕΔΒ, 2001, σ. 80.

Κείμενο Β: [Περιορισμοί στη χρήση προσφυγικών κλήρων]

[...] Από την κατάτμηση των μεγάλων αγροκτημάτων προέκυψε ένας τύπος γεωργικής εκμετάλλευσης που χαρακτηριζόταν από μικρούς διάσπαρτους κλήρους αλλά ισομερώς κατανομημένους. [...] Η αποκατάσταση των προσφύγων και ακτημόνων συνοδεύτηκε από περιορισμούς σχετικά με την ελευθερία εκποίησης και κληρονομικής

ΑΡΧΗ 5ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Δ΄ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

μεταβίβασης των κλήρων που απέβλεπαν στη συγκράτηση των αγροτικών πληθυσμών στην ύπαιθρο και καθιστούσαν πρακτικά αδύνατη τη συγκέντρωση της γης από λίγους μεγαλοκτηματίες. Η καλλιέργεια του κλήρου ήταν αυτοπρόσωπη και έπρεπε να είναι συνεχής για μια 25ετία στην περίπτωση των προσφύγων. Αλλά ακόμη και μετά την εξόφληση των χρεών και την απόκτηση οριστικών τίτλων, δεν μπορούσε να εκποιηθεί παρά ένα τμήμα του και αυτό μόνο σε περίπτωση που ο κλήρος θα υπερέβαινε σε έκταση τα 10 στρέμματα φυτειών ή τα 5 στρέμματα καπνοχώρων.

Ιστορία του Νέου Ελληνισμού, 1770-2000, τόμος 7^{ος}: Ο Μεσοπόλεμος, 1922-1940. Από την Αβασίλευτη Δημοκρατία στη Δικτατορία της 4^{ης} Αυγούστου, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2003, σ. 109.

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε** καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας **μόνο με μπλε ή μαύρο στυλό διαρκείας**.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 18:30.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

ΤΕΛΟΣ 5ΗΣ ΑΠΟ 5 ΣΕΛΙΔΕΣ

**ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΚΑΙ
ΤΕΚΝΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ
ΠΕΜΠΤΗ 6 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2012
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ: ΙΣΤΟΡΙΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΕΞΙ (6)**

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

A1.

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α.** Εθνικόν Κομιτάτον
- β.** Συνθήκη μεταξύ Μπολσεβίκων και Κεμάλ (1921)
- γ.** Γενική Διεύθυνση Ανταλλαγής Πληθυσμών

Μονάδες 15

A2.

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α.** Η Τραπεζούντα μετά το 1869 έλεγχε το 40% του εμπορίου της Περσίας.
- β.** Κατά τη δεκαετία του 1890 οι εκλογείς συνήθιζαν να ψηφίζουν πολιτικούς με επιρροή, μόνο εφόσον είχαν δηλώσει με σαφήνεια την κομματική τους τοποθέτηση.
- γ.** Ο πληθυσμός της Ελλάδας αυξήθηκε από το 1920 έως το 1928 περίπου κατά 20%.
- δ.** Με πρωτοβουλία του Μητροπολίτη Τραπεζούντας Χρύσανθου διοργανώθηκαν δύο συνέδρια των Ποντίων το 1921 στην Κωνσταντινούπολη και την Αθήνα.
- ε.** Από την Ανταλλαγή των Πληθυσμών (1923) εξαιρέθηκαν οι Έλληνες Ορθόδοξοι της Κωνσταντινούπολης, της Ίμβρου και της Τενέδου και οι Μουσουλμάνοι της Μακεδονίας.

Μονάδες 10

B1.

Πώς οργανώθηκαν στην Ελλάδα και με ποιους στόχους η Κοινωνιολογική Εταιρεία και το Λαϊκό Κόμμα κατά τις αρχές του 20^{ού} αιώνα;

Μονάδες 14

B2.

Τι περιελάμβανε η μέριμνα για την περίθαλψη των προσφύγων στην Ελλάδα κατά την περίοδο 1917-1921;

Μονάδες 11

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

Γ1.

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται:

- α.** να αναζητήσετε τις αιτίες καθυστέρησης στην ανάπτυξη του εργατικού κινήματος στην Ελλάδα μέχρι τους Βαλκανικούς πολέμους (μονάδες 9) και
- β.** να προσδιορίσετε πώς διαμορφώνονται οι συνθήκες εργασίας των εργατών κατά την ίδια περίοδο (μονάδες 16).

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

[...] Η περιορισμένη προσφορά εργατικής δύναμης στην Ελλάδα αύξησε ήδη από τον 19^ο αιώνα τα ημερομίσθια, τόσο στην ύπαιθρο όσο και στις πόλεις. [...] Ως φαίνεται, όμως, ούτε τα σχετικώς υψηλά ημερομίσθια της βιομηχανίας έπειθαν τον μικροϊδιοκτήτη αγρότη, έστω και φτωχό, να εγκαταλείψει την βεβαιότητα της αγροτικής αυτάρκειας, όσο μίζερη και αν ήταν, και να διακινδυνεύσει μια ζωή αβεβαιότητας για το μεροκάματο του μετανάστη, στο Λαύριο ή τον Πειραιά. Η καλύτερη απόδειξη είναι η αθρόα «εισαγωγή» ξένων εργατών ήδη από την δεκαετία του 1860. Πολλοί από αυτούς κάλυπταν τις ανάγκες της αγροτικής οικονομίας για εποχικούς ή μόνιμους εργάτες. Άλλοι απαντούσαν στην ζήτηση ειδικευμένων εργατών για την βιομηχανία και ανειδικεύτων εργατών για τα δημόσια έργα. Αλβανοί εργάτες προσλαμβάνονται στα δημόσια έργα και στην Κωπαΐδα, Ιταλοί και Ισπανοί ειδικευμένοι τεχνίτες «εισάγονταν» στο Λαύριο.

Γ.Β. Δερτιλής, *Ιστορία του Ελληνικού Κράτους, 1830-1920*, β' τόμος, Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της «Εστίας»,³ 2005, σ. 609.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β**Οι συνθήκες εργασίας των εργατών στην Ελλάδα**

Ελάχιστα καινούρια εργοστάσια υπάρχουν. [...] Δίπλα σε αυτά τα σύγχρονα εργοστάσια συναντάμε ακόμα κλώστριες, υφαντουργούς και τεχνίτες με λίγα εργαλεία των οποίων η εργασία είναι περίπου αποκλειστικά χειρωνακτική. Εργάζονται για ατελείωτες ώρες μέσα σε θλιβερά σκοτεινά κτίρια, όπου δεν βρίσκουν ούτε έστω θέση για να κάτσουν, ή χώρους υγιεινής. [...]

Η αξιολύπητη και αρρωστημένη όψη πολλών εργατών αποδεικνύει τον υπερβολικά σκληρό μόχθο που επιβάλλεται σ' αυτούς. Ο λαμπρός ήλιος της Ελλάδας σπάνια διεισδύει σ' αυτά τα ανθυγιεινά εργοστάσια, ιδιαίτερα σε αυτά των Τρικάλων και της Καλαμάτας, όπου ο αέρας δεν βρίσκει έστω και μία διέξοδο για να ανανεώσει τη χαλασμένη ατμόσφαιρα των χώρων όπου παρασκευάζονται τρόφιμα, όπως ψωμί, ζυμαρικά, ελαιόλαδο ή σταφίδες, ταυτόχρονα με άλλα είδη.

Η εργάσιμη ημέρα στην Ελλάδα είναι μεγάλη, μακρύτερη από οπουδήποτε αλλού. Κανείς εργάτης δεν φαντάζεται τα καλά και ευεργετικά που θα έφερνε η ημέρα των οκτώ εργάσιμων ωρών. Δεν γνωρίζουν παρά την εργάσιμη των δέκα, το λιγότερο, ενώ συνήθως η εργασία τους διαρκεί 12 ή 14 ώρες, χωρίς κανενός είδους επίδομα ή επιπλέον αμοιβή. Οι απεργίες ήταν πρακτικά άγνωστες μέχρι το 1909. Οι μόνες αξιομνημόνευτες απεργιακές κινητοποιήσεις που έλαβαν χώρα από τότε ήταν τρεις και αφορούσαν την πρωτεύουσα. Αλλά το κοινό έδωσε ελάχιστη προσοχή σ' αυτές τις φασαρίες και οι απεργοί έκριναν ότι οι προσπάθειές τους τούς κόστιζαν ακριβά. [...]

Δεν υπάρχει νόμος στην Ελλάδα που να υποχρεώνει τους εργοδότες να αποζημιώσουν τους εργάτες που έπεσαν θύματα ατυχήματος, και οι ίδιοι οι εργάτες είναι πολύ φτωχοί ώστε να ασφαλιστούν για τους κινδύνους. [...]

P. Martin, La Grèce nouvelle, Paris, Librairie orientale et americaine, 1913, σσ. 176-177, στο: Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας, Γ' τάξη Ενιαίου Λυκείου (Θεωρητική Κατεύθυνση), Αθήνα: ΟΕΔΒ, 2011, σ. 47.

Δ1.

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται, να αναφερθείτε :

- α.** στο πρώτο ενωτικό ψήφισμα της Κυβέρνησης της Κρήτης (1908) σε συνδυασμό με τις διεθνείς εξελίξεις και τη στάση της Ελληνικής Κυβέρνησης απέναντι στις εξελίξεις αυτές (μονάδες 13) και
- β.** στις αντιδράσεις της Τουρκίας και των Μεγάλων Δυνάμεων στη νέα κατάσταση που δημιουργήθηκε στην Κρήτη μέχρι την παραίτηση της συγκεκριμένης Κυβέρνησης του νησιού (μονάδες 12).

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Το Ενωτικό Ψήφισμα της Κρητικής Κυβερνήσεως:

«Η Κυβέρνησις της Κρήτης, διερχομένης το αναλλοίωτον φρόνημα του Κρητικού Λαού, κηρύσσει την ανεξαρτησίαν της Κρήτης και την ένωσιν αυτής μετά της Ελλάδος, όπως μετ' αυτής αποτελέση αδιαίρετον και αδιάσπαστον Συνταγματικόν Βασίλειον.

Προσκαλεί την Α.Μ¹. τον Βασιλέα ν' αναλάβη την διακυβέρνησιν της νήσου.

Δηλοί ότι μέχρι τούτου θέλει συνεχίση να κυβερνά την νήσον εν ονόματι της Α.Μ. του Βασιλέως των Ελλήνων, κατά τους νόμους του Ελληνικού Βασιλείου.

Εντέλλεται εις τας Αρχάς της νήσου, όπως συμφώνως τω Ψηφίσματι τούτω, εξακολουθήσωσι ν' ασκώσι τα καθήκοντα της υπηρεσίας των».

1. Α.Μ.: Αυτού Μεγαλειότης

Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας, Γ' τάξη Ενιαίου Λυκείου (Θεωρητική Κατεύθυνση), Αθήνα: ΟΕΔΒ, 2011, σ. 217.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Διάγγελμα της Κυβερνήσεως της Κρήτης:

Προς τον Λαόν της Κρήτης

Αγαπητοί Συμπατριώται,

Ιερόν καθήκον επέβαλεν και εις τον λαόν και εις την κυβέρνησιν να λύσωσι και τον τελευταίον δεσμόν τον κωλύοντα την πλήρη ανεξαρτησίαν της αγαπητής μας πατρίδος και να κηρύξωμεν

την ένωση της Κρήτης μετά της Μητρος Ελλάδος. [...] Η οριστική λύσις του Ανατολικού Ζητήματος δεν πρόκειται πλέον να ανακινήση ζητήματα εν τη Χερσονήσω του Αίμου, διότι ήδη ανεκινήθησαν υπό άλλων [...].

Εναπόκειται ήδη εις πάντας ημάς να δείξωμεν ότι είμεθα άξιοι του μεγάλου επιτελεσθέντος βήματος, τηρούντες μετά ζήλου την δημοσίαν τάξιν και περιφρουρούντες μετά πατρικής μερίμνης τα συμφέροντα των συμπατριωτών μας Μουσουλμάνων. [...]

Η Κυβέρνησις της Κρήτης

Ο Πρόεδρος

Γ. Παπαμαστοράκης

Τα Μέλη

Χ. Πωλογεώργης

Ε. Μοάτσος

Στέλλα Κ. Αλιγιζάκη, *Η επαναστατική προκήρυξη της 22 Σεπτεμβρίου 1908, Συμβολή στην Κρητική Ιστορία της περιόδου της Αυτονομίας*, Αθήνα 1982, σσ. 89-90 στο: *Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας*, Γ' τάξη Ενιαίου Λυκείου (Θεωρητική Κατεύθυνση), Βιβλίο του Καθηγητή, Αθήνα: ΟΕΔΒ, 2011, σσ.134-135.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Η πρώτη αντίδραση των Προστατριών Δυνάμεων ήταν ενθαρρυντική: εφόσον θα διαφυλασσόταν η τάξη και θα εξασφαλιζόταν η προστασία του μουσουλμανικού πληθυσμού, οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις θα απέβλεπαν με ευμένεια στη διαπραγμάτευση με την επικυρίαρχη Τουρκία. [...] Κάτω από τη βίαιη αντίδραση της νεοτουρκικής ηγεσίας που αναζητούσε στη ματαίωση της ενώσεως το έρεισμα μιας διπλωματικής επιτυχίας [...] οι Προστάτριες Δυνάμεις δεν δίσταζαν να υπαναχωρήσουν. Στις 4 Ιανουαρίου 1909, σε κοινή απαντητική διακοίνωσή τους προς την Πύλη, υπογράμμιζαν ότι δεν είχε φθάσει η στιγμή για τον οριστικό διακανονισμό του Κρητικού ζητήματος. [...] Η ανάρτηση της ελληνικής σημαίας στα δημόσια κτίρια και στην έπαλξη του λιμενοβραχίονα των Χανίων, εκδήλωση της απαρέγκλιτης αποφάσεως των Κρητών να ενωθούν με την Ελλάδα, κρινόταν από τις Μεγάλες Δυνάμεις και την Πύλη ως ασυμβίβαστη με τον διεθνή χαρακτήρα του αυτόνομου καθεστώτος. Και [...] σε απάντηση της δηλώσεως των αντιπροσωπευτικών οργάνων της κρητικής πολιτείας, ότι αδυνατούν να επιβάλουν την καταβίβαση της ελληνικής σημαίας, η Πύλη κατέφευγε στην εκτόξευση βίαιων απειλών προς την κατεύθυνση της Αθήνας [...]

Κωνσταντίνος Σβολόπουλος, *Η Ελληνική Εξωτερική Πολιτική 1900-1945*, Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της «Εστίας»,⁴ 1997, σσ. 55-56.

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). Να μην αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο επάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Δεν επιτρέπεται να γράψετε οποιαδήποτε άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα, τα οποία και θα καταστραφούν μετά το πέρας της εξέτασης.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό ανεξίτηλης μελάνης.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: Τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: Μία (1) ώρα μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων και όχι πριν τις 17:00.

ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ